

Nr 39*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
fortsatt statsgaranti för exportkredit m. m.*

(1:a avd.)

I propositionen nr 41 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 3 januari 1957, föreslagit riksdagen medgiva, att svenska staten må intill utgången av budgetåret 1959/60 åtaga sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit till ett belopp av högst 300 miljoner kronor, varav för lagerhållning av svenska exportvaror utomlands samt för finansieringsgarantier, avseende produktion för export, tillhoppa högst 100 miljoner kronor; i de angivna högsta beloppen skall inräknas summorna av de till och med den 30 juni 1957 beviljade garantierna.

När systemet med statliga exportkreditgarantier tillkom år 1933 var det primära ändamålet att genom stimulans åt exporten främja sysselsättningen inom landet. Senare har garantigivningen utnyttjats för handels- och valutapolitiska syften och i vissa avseenden modifierats med hänsyn till bl. a. önskemålen att öka exporten på hårdvalutamarknaderna. För närvarande innebär möjligheten att erhålla statlig exportkreditgaranti väsentligen ett allmänt stöd åt exportnäringarna, vilkas förmåga att hävda sig i den hårdnande konkurrensen på utlandsmarknaderna därigenom stärkes. Av särskild betydelse kan detta vara då det gäller att vinna insteg eller behålla en redan uppnådd position på vissa mera svårbearbetade marknader.

Det av riksdagen senast år 1954 givna bemyndigandet att meddela exportkreditgaranti upphör att gälla med utgången av innevarande budgetår. Exportkreditnämnden har hemställt, att dylikt bemyndigande utverkas för ytterligare en treårsperiod. Någon ändring av nu gällande bestämmelser för garantigivningen har nämnden inte funnit behövlig. Bestämmelserna är nämligen enligt nämndens mening tillräckligt vida för att exportindustriens skiftande behov av garanti skall kunna tillgodoses.

Någon erinran mot en förlängning av riksdagsbemyndigandets giltighetstid har inte framkommit vid remissbehandlingen av nämndens förslag. De instanser, som företräder näringslivets intressen, har tvärtom vitsordat behovet av det statliga stöd åt exportnäringarna, som garantigivningen innebär. I samband härmed har uttalats önskemål om uppmjukning i olika avseenden av villkoren för garantigivningen. Sålunda har försäkringen av valutatransferrisk föreslagits skola knytas till eventuellt uppkommande förlust i stället för, som nu sker, till hela kreditbeloppet. Vidare har erinrats

om tidigare önskemål angående en mera generell tillämpning av den högre procentsats, 85 procent, som f. n. är förbehållen kreditgaranti vid export, vilken är särskilt önskvärd ur valutasynpunkt. Vissa önskemål avser en sänkning av premienivån; härvid har framhållits bl. a. att en sänkning kunde ske om garantigivningen fick större omfattning. En välvilligare behandling ur garantisynpunkt av långfristiga krediter har även ansetts önskvärd.

I likhet med exportkreditnämnden och samtliga remissinstanser anser departementschefen, att fortsatt bemyndigande att meddela statsgaranti för exportkredit bör utverkas av riksdagen. Bemyndigandet bör liksom det nu gällande omfatta en treårsperiod och alltså avse budgetåren 1957/58—1959/60. Någon anledning att ändra det högsta belopp, 300 miljoner kronor, inom vilket staten må iklädas betalningsansvar, synes departementschefen inte föreligga. Ej heller är någon jämkning påkallad beträffande det för garanti vid lagerhållning av svenska varor utomlands och vid finansiering av produktion för export avsedda högsta beloppet av 100 miljoner kronor.

Önskemålen om uppmjukning av villkoren för garantigivningen synes departementschefen i allt väsentligt kunna tillgodoses inom ramen för exportkreditnämndens nuvarande författningens befogenhet. I likhet med nämnden finner departementschefen därför någon ändring i de nu gällande bestämmelserna icke vara påkallad. Skulle den skärpta konkurrensen på exportmarknaderna medföra behov av ökat stöd, kan nämnden inom nyssnämnda befogenhetsram anpassa sin praxis efter de ändrade förhållandena. Bl. a. bör enligt departementschefens mening i nu rådande läge nämnden vara oförhindrad att meddela exportkreditgaranti intill 85 procent av lämnad kredit eller uppkommande förlust ej endast, då försäljningen kan anses vara särskilt önskvärd ur valutasynpunkt, utan även om andra särskilda skäl föreligger. Departementschefen syftar härvid exempelvis på det fall då ett kraftigare exportstöd är erforderligt för att vinna insteg eller behålla ställningen på en marknad, där förutsättningarna för den svenska exporten bedömes gynnsamma på längre sikt. I den mån en uppmjukning av exportkreditnämndens praxis bedömes erforderlig, bör den givetvis ske med nödig försiktighet och med beaktande i varje särskilt fall av den därmed förenade ökningen av förlustrisken för staten.

Premierna för exportkreditgarantierna har, enligt vad som inhämtats, nyligen omprövats av nämnden. Därvid har eftersträvat att på ett bättre sätt än hittills skett avväga premierna mot de faktiska riskerna. Hittills har den statliga garantien främst kommit att utnyttjas i affärer med förhållandevis stora kreditrisker. De av vissa remissinstanser berörda s. k. ramgarantierna, d. v. s. garantier avseende ett företags hela försäljning till visst land eller vissa länder, synes möjliggöra en gynnsammare fördelning av riskerna och därmed en sänkning av premienivån. Samma resultat torde kunna uppnås om nämndens verksamhet utvidgas, under förutsättning dock, att garantierna i större utsträckning än nu avser krediter, som innebär normala eller små risker. Nu angivna omständigheter torde redan ha uppmärk-

sammats av nämnden. Departementschefen förutsätter, att nämnden även framdeles följer verksamhetens utveckling i dessa hänseenden och fortlöpande anpassar premiesatserna till en med hänsyn till risktagandet skälig nivå. Med anledning av det av kommerskollegium gjorda påpekandet angående överskottet av nämndens verksamhet framhåller departementschefen, att det synes riktigt att nämnden har tillgång till en viss medelsreserv för att kunna möta sina garantiförpliktelser. Behållningen, omkring 15 miljoner kronor, förefaller i förhållande till förpliktelserna icke orimligt stor.

Det av Kooperativa förbundet föreslagna tillvägagångssättet för snabbare hemtagning av exportvaluta genom belåning av exporthandel i utländsk bank kan i och för sig vara möjligt. Huruvida kreditmöjligheter i utlandet bör utnyttjas på angivet sätt får emellertid i de särskilda fallen bedömas av vederbörande myndighet ur allmänna valuta- och penningpolitiska synpunkter. Någon ändring av bestämmelserna angående exportkreditgaranti torde inte vara behövlig.

Utskottet tillstyrker, att nu gällande bemyndigande att meddela statsgaranti för exportkredit m. m. förlänges att på oförändrade grunder gälla intill utgången av budgetåret 1959/60.

Såsom departementschefen framhållit, synas framförda önskemål om uppmjukning av villkoren för garantigivningen kunna i allt väsentligt tillgodoses inom ramen för exportkreditnämndens nuvarande författningssensliga befogenhet. Därest en uppmjukning av exportkreditnämndens praxis bedömes erforderlig, bör den givetvis ske med nödig försiktighet och med beaktande i varje särskilt fall av den därmed förenade ökningen av förlustrisken för staten. Utskottet delar alltså departementschefens uppfattning härutinnan. I likhet med departementschefen förutsätter utskottet, att exportkreditnämnden fortlöpande anpassar premiesatserna till en med hänsyn till risktagandet skälig nivå.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att svenska staten må intill utgången av budgetåret 1959/60 åta sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit till ett belopp av högst 300 miljoner kronor, varav för lagerhållning av svenska exportvaror utomlands samt för finansieringsgarantier, avseende produktion för export, tillhoppa högst 100 miljoner kronor; i de angivna högsta beloppen skall inräknas summorna av de till och med den 30 juni 1957 beviljade garantierna.

Stockholm den 26 februari 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Ohlon, Gillström, Näsström, Hesselbom, fröken Andersson, herrar Gustaf Andersson, Birger Andersson, Thun, Pålsson, Holmqvist, Sunne, Lodenius, Söderberg och Jacobsson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmberg, Thapper, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Staxäng, fröken Elmén, herrar Rubbestad, Svensson i Alingsås, Gustafsson i Stockholm, Nilsson i Göingegården, Karlsson i Olofström, Nihlfors och Nelander.